

සසුනෙහි උපාධ්‍යායන් වහන්සේගේ භූමිකාවෙහි සුවිශේෂී බව

අක්මිමන ධම්මපාල හිමි

උපාධ්‍යාය යන වචනාර්ථය සංස්කෘත හා පාලි භාෂාවන්ගෙන් ද ව්‍යවහාර වේ. එය පාලි “උපජ්ඣාය” සංස්කෘත “උපාධ්‍යාය” වශයෙන් ද සිංහල භාෂාවට “උපාධ්‍යාය” යනුවෙන් තත්සම ස්වරූපයෙන් ශබ්ද විද්‍යාත්මකව බිඳී ඇති බව පෙනෙයි. සංස්කෘත භාෂාවෙහි උපාධ්‍යා යන්න ගෞරව අභිධානයක් සේ භාවිත වෙයි. සංස්කෘත ග්‍රන්ථ කර්තෘන් බොහෝ දෙනෙකුගේ නාමයට පසුව උපාධ්‍යාය යන විශේෂණ භාවිත කොට තිබේ. උපාධ්‍යාය යන්නෙහි අර්ථය වේද ආදිය උගන්වන්නා, ශාස්ත්‍ර උගන්වන්නා (සෝරත හිමි, 2009, 134 පිටුව) යන්න යි. බෞද්ධ සන්දර්භයේ උපජ්ඣාය යන්න ඊට වෙනස් වූ ස්වරූපයක් දරයි. එනම් උපාධ්‍යායවරයා යනු අවවාද දෙන ගුරුවරයා, හිඤ්ඤාගේ මහණ උපසම්පදා දෙකෙහි ප්‍රධාන වන තෙරුන් වහන්සේ, කුඳු මහත් වරද පෙන්වා චෝදනා කරන්නා, සිහිකරන්නා, (සිරිසුමංගල හිමි, 1965) යන්න යි. ඉන් ප්‍රකාශ වන්නේ කිසියම් කෙනෙකු ශික්ෂා මාර්ගයෙහි හික්මවන්නට උත්සාවත් වන මහ තෙරුන් වහන්සේ නමක් හැටියට යි. ගිහි දිවියේ දී කුටුම්භරක්ෂණාදී අදාළ කටයුතුවල නිරත වී සිට පැවිදි දිවියට පත්වූ විගස එකී සාමණේරයා පැවිදි භූමිකාවේ අංග සම්පූර්ණ වශයෙන් නිවැරදි පුද්ගලයෙකු බවට පත් නොවෙයි. එහි දී උපාධ්‍යායන් වහන්සේගේ ආශ්‍රය හා මගපෙන්වීම අත්‍යවශ්‍ය බව ප්‍රකට වේ. තව දුරටත් සාමණේර දිවිය සකස් කළ යුතු ව පවතී. අභිනවයෙන් ප්‍රවෘජ්ජ්‍යා භූමියට පත්වූ නවක පැවිද්දාට මෙය නිරවද්‍යය මෙය සාවද්‍යය වශයෙන් තෝරා බේරා ගැනීම අපහසු කාර්යකි. මෙය කුඩා වූ වැරද්දකි. මෙය මහා වැරද්දකි වශයෙන් ගුරුපදේශයෙහි පිහිටුවා ක්‍රියාත්මක කළ යුතු කාල පරාසයක් ශාසන සම්ප්‍රදායේ දක්වා ඇත. නිරන්තරයෙන් සමීපයෙහි සිටිමින් අවශ්‍ය අනුශාසනා උපදෙස් දෙමින් ශාසන ක්‍රියාවලිවෙහි ධර්ම විනයානුකූල ක්‍රියාදාමයෙහි හික්මවිය යුත්තේ සසුන විරාත් කාලයක් ආරක්ෂා වීමට ය. එසේ නොවුව හොත් ඕනෑම කෙනෙකුට සිවුරු දරාගත් ගමන්

තම අභිමතයන් ක්‍රියාත්මක කරන්නකු වශයෙන් පෙනී සිටිය හැකිය. මෙම තත්වය වර්තමානයේ ද උද්ගත වී ඇති නිසා ආචාර්ය උපාධ්‍යයන් වහන්සේලාගෙන් තොර ව සිවුරු පොරවාගත් ඇතැමුන් තම අභිමතය පරිදි ක්‍රීටික දේශනවලට විවිධ අර්ථකතන දෙමින් ශාසනය විකෘති කරන ආකාරය දක්නට ලැබේ. එසේ වූ විට ශාසනය දියුණුව කරා නොව පරිහානිය කරා ගමන් කරයි. බුද්ධ කාලයේ ද මෙබඳු තත්වයක් නිර්මාණය වූ බවට තොරතුරු දක්නට ලැබේ. මේ අනුව සාමනේර දිවියෙහි මූලික වශයෙන් හික්මවන සොයා බලන ප්‍රතිබලසම්පන්න ස්ථවිරයන් වහන්සේ නමකගේ අවශ්‍යතාව ඇති වන්නට විය. එකී කාර්ය සාධනය සඳහා උපාධ්‍යාය තනතුර අනුදැන වදාරා තිබේ. “මහනෙති උපාධ්‍යායවරයකු පත් කර ගැනීම අනුදනිමි. සද්ධිවිහාරිකයා කෙරෙහි උපාධ්‍යායවරයා මොහු මාගේ පුත්‍රයෙකි යන හැඟීම පිහිටුවා ගන්නේ ය. මෙසේ ඔවුනොවුන් කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ අවවාදයට ඇහුම්කම් දෙමින් සමාන පැවැතුම් අත්තේ මේ ධර්මයෙහි දියුණුවට පැමිණෙත්.” අනුජානාමී හික්ඛවෙ උපජ්ඣායං උපජ්ඣායො හික්ඛවෙ සද්ධිවිහාරකම්හි පුත්තචිත්තං උපට්ඨපෙස්සති, සද්ධිවිහාරිකො උපජ්ඣායමිහි පිතු චිත්තං උපට්ඨපෙස්සති, එවං තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සගාරවා සප්පතිස්සා සහගාවුත්තිතො විහරන්නා ඉමස්මිං ධම්මචිනයෙ වුද්ධිං විරුල්භිං වෙසුල්ලං ආපජ්ජස්සන්ති,” (මහාවග්ගපාළි i, 2005, 94 පිටුව). උපාධ්‍යායන්වහන්සේ ක්‍රියාකලාපයේ කරුණු තුනක් සුවිශේෂ වශයෙන් අවධාරණයට ලක් වේ.

- 01. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ගෞරව ඇති බව
- 02. අන්‍යෝන්‍ය පිළිසරණ ඇතිව ක්‍රියාත්මක වන බව
- 03. ගැලපෙන ආකාරයට ඇවතුම් පැවතුම් ඇති බව
(මහාවග්ගපාළි i, 94 පිටුව)

සසුනේ මුල් යුගයේ දී උපාධ්‍යාය තනතුරක් ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත. එකල පැවිදිවූවන් තුළ පැවැති ඒකායන අරමුණ වූයේ නිර්වාණ සාක්ෂාත්කරණය පමණි. එකී ලෝකෝත්තර අරමුණ සඳහා ක්‍රියාත්මක වන්නා තුළ උපක්ලේශ ව්‍යුපසමනය සිදු විය යුතුය. ප්‍රථමාභිසම්බෝධි සමයේ දී මේ තත්වය මෙසේ ක්‍රියාත්මක විය. එහෙත් කාලයාගේ ඇවෑමෙන් සසුනේ ආසවට්ඨානීය ධර්මයන්ගේ

පහළ වීම හේතු කොට ගෙන එබඳු සමාජ වපසරියක ක්‍රියාත්මක වූ පුද්ගල මනෝභාවයන් පරිවර්තනයට ලක් විය. මේ අනුව ඓතිහාසික වශයෙන් උපාධ්‍යාය භූමිකාවක් ක්‍රියාත්මක වීම හා උන් වහන්සේ විසින් දැරිය යුතු වගකීම් පිළිබඳ නියමාකරණයක් දැඩිසේ අවශ්‍ය විය. අනුපජ්ඣායක යුගයේ හික්සුවගේ සමාජ ක්‍රියාකාරිත්වය ශික්ෂාමාර්ගයට සුදුසු පරිදි සකස් නො වී ය. “උපාධ්‍යාය තනතුරක් නොමැති යුගයේ හික්සුහු මනාකොට හැඳ නොපොරවා ආකල්ප සම්පත්තියෙන් තොරව පිණිසපාතයෙහි හැසිරුණහ. ආහාර පිළිගැනීම අවිධිමත් බව, වැළඳීමෙහි අවිධිමත් බව, පානය කිරීමෙහි අවිධිමත් බව, දන්හලෙහි ක්‍රියාත්මකවීමේ අවිධිමත් බව” තෙත බො පන සමයෙන හික්සු අනුපජ්ඣායකා අනොවදියමානා අනනුසාසියමානා දුන්නිවත්ථා දුප්පාරුතා අනාකප්පසම්පන්නා පිණ්ඩාය වරන්නි. මනුස්සානිං භුඤ්ජමානානං උපරිභොජනෙනපි උත්තිට්ඨපත්තං උපනාමෙන්නි, උපරි බාදනියෙපි උපරි භොජනෙනපි උත්තිට්ඨපත්තං උපනාමෙන්නි, උපරි බාදනියෙපි උපරිසායනියෙපි උත්තිට්ඨපත්තං උපනාමෙන්නි, උපරිපානියෙපි උත්තිට්ඨපත්තං උපනාමෙන්නි, සාමං සුපම්පි ඔදනම්පි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්නි, භත්තග්ගෙපි උච්චාසද්දා මහාසද්දා විහරන්නි (මහාවග්ගපාළි i, 2005, 92 පිටුව).

නිසා ප්‍රසාදජනක නො වී ය. මේ නිසා නිරන්තරයෙන් පොදු මහජනතාවගේ දෝෂ දර්ශනයට ලක් විය. “මනුස්සා උජ්ඣායන්ති බියන්ති විපාවෙන්ති” බුද්ධ කාලයේ දී දක්නට ලැබුණු මෙබඳු සිද්ධීන් හේතුකොට ගෙන නවක හික්සුවගේ ශාසනමාමක දිවියට උපාධ්‍යායන් වහන්සේගේ මැදිහත්වීම අත්‍යවශ්‍ය විය.

ශාසන වර්යාවෙහි උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය කිරීමය සඳහා අනුදන් ක්‍රමයක් තිබේ. ඒ හැර ස්වාභිමතයට අනුව මාගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ මුන් වහන්සේ ය යනුවෙන් උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය සිදු කිරීමක් සසුනෙහි දක්නට නැත. උත්තරාසංගය ඒකාංස කොට පොරවා උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වශයෙන් පිළිගන්නා මහ තෙරුන් වහන්සේගේ දෙපා හිසින් වැඳ උක්කුටියෙන් හිඳ “උපජ්ඣායො මෙ භන්තෙ භොහි” යනුවෙන් තෙවාවිකව උපජ්ඣාය ග්‍රහණය සඳහා යාවනය සිදු කළ යුතු ය. එකී ඉල්ලීම පිළිගන්නේ නම් උපාධ්‍යායන් වහන්සේ විසින් “සාහු හෝ සාධු හෝ ඔපනායිකං හෝ පාසාදිකෙන සම්පාදෙහි

හෝ පතිරූපං (මහාවග්ගපාළි i, 2005, 92 පිටුව) යනුවෙන් පිළිගැනීම සිදු කරනු ඇත. වාචසික වශයෙන් නොකියා කායික වශයෙන් ද හැඟවීම ද සිදු කළ හැකිය. මෙසේ උපාධ්‍යායවරයා උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය පිළිගත්තේ නම් නවක භික්ෂුව උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය සිදු කළේ වෙයි. උපාධ්‍යායන් වහන්සේ පිළිගැනීම සිදු නොකළේ නම් උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය සිදු නො වූයේ වෙයි.

සමාජ සන්දර්භයේ උපාධ්‍යාය යන්න යෙදෙන්නේ අභිධානාර්ථයෙන් බව පෙනෙයි. එයට ගිහි පැවිදි විභේදනයක් දක්නට නො ලැබේ. එහි සංඥා නාම භාවිතයක් පමණක් දක්නට ලැබෙයි. බහුල වශයෙන් ඉන්දීය ගත් කර්තාවරුන් හැඳින්වීම සඳහා උපාධ්‍යාය යන්න යෙදෙන අවස්ථා දක්නට ලැබේ. “බලදේව උපාධ්‍යාය” ආදී වශයෙනි. ලාංකේය සමාජයේ උපකුලපති (Vice chancellor) යනාර්ථයෙන් උපාධ්‍යාය හෝ මහෝපාධ්‍යාය යනුවෙන් අර්ථකතනයට ලක් වී ඇත. එහි ඇත්තේ සංඥා නාමයක් පමණි. එහි ශාසනික හා සංස්කෘතිකමය වශයෙන් වගකීමක් අන්තර්ගත නො වෙයි. ඉන් පරිපාලනමය වගකීමක් නොකියවේ යැයි ප්‍රකාශ කළ නොහැකිය.

චිනයෙහි උපාධ්‍යාය තනතුර ඉතා බලසම්පන්න ය. චීනයේ උපාධ්‍යාය තනතුර විනා මහෝපාධ්‍යාය තනතුරක් හමු නොවෙයි. ථේර යන්නට මහා යන විශේෂණය එක් කොට මහාථේර මහාවිහාර හෝ මහතෙර, මහපිරිවෙන, මහානිකාය, මහානායක ආදී වශයෙන් සන්ධි වූවා සේ ම මහෝපාධ්‍යාය යනුවෙන් සන්ධි වී තිබේ. චීනය දේශනයේ හමු වන්නේ උපාධ්‍යායවරයා පමණි. බුද්ධ කාලයේ දී සිටි උපාධ්‍යායවරයා පශ්චාත්කාලීන ව කෙසේ මහෝපාධ්‍යාය වූයේ ද යන්න ගවේෂණයට ලක් විය යුතු කාරණයකි. සමහර විට ශාසනයේ “නිකාය” යනාදී වශයෙන් සංස්ථා පරිපාලන ව්‍යුහයක් ගොඩනැගීමේ දී පරිපාලනමය පහසුව සඳහා මෙම ධුර භාවිතය බලපාන්නට ඇති බව ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පැහැදිලි කළ හැකිය. “උපඡ්ඤාති උපඡ්ඤාය, සද්දසමානත්ථො ආකාරන්තො උපඡ්ඤාසද්දොති දස්සෙති. උපඡ්ඤාය, සද්දො එව වා උපඡ්ඤා උපයොගපච්චත්තවචනෙසු ය-කාරලොපං කත්වා එවං චුත්තො කරණචචනාදීසු උපඡ්ඤාසද්දස්ස පයොගාභාවාති දට්ඨබ්බං”

විමතිවිනෝදනී ටිකාව හා විනයාලංකාර ටිකාවේ මේ අදහස දක්වා ඇත්තේ උපජ්ඣා යන පදයට 'ය'කාරාගමයෙන් උපජ්ඣාය වූ බව යි.

විනයේ උපාධ්‍යායවරයාගේ භූමිකාව පිනා භූමිකාව යි. එහි අර්ථ කෙතෙක් දුරට ප්‍රායෝගිකව භාවිත වන්නේ ද යන්න පිළිබඳ වර්තමාන ශාසනයේ ප්‍රශ්නාර්ථයක් ඉතිරි වී ඇති බව පෙනෙයි. ඇතැම්විට මේවා සටන් පාඨ පමණක් වී ඇත. බොහෝ සෙයින් සිදු වන්නේ උපාධ්‍යාය තනතුර පිළිබඳ කතිකාවක දී උන් වහන්සේ පිතු විත්තයෙන් සද්ධිවිභාරිකයා පිළිබඳ ව කටයුතු කළ යුතු බව යි. බොහෝ වගකීම් සහිත සංස්කෘතික, ආගමික හා සමාජ භූමිකාවන්ට වාච්‍යාර්ථ දීමට වර්තමාන සමාජය සමත් වී ඇති බව පෙනී යයි. විනයෙහි උපාධ්‍යායවරයා අවස්ථා හතරක දී හමුවෙයි.

- 01. පබ්බජ්ජාවාර්ය
- 02. උපසම්පදාවාර්ය
- 03. ධම්මාවාර්ය
- 04. නිස්සයාවාර්ය (සමන්තපාදිකා, 1916, 737)

මෙසේ දක්වා ඇත්තේ අවස්ථා හතරක් වුව ද මෙහි වගකීම අතිශය බරපතල ය. විනයට අනුරූපී ව ක්‍රියාත්මක වීම මෙහි අත්‍යාවශ්‍ය කාරණය යි. විනය ක්‍රියාත්මකකරණයේ දී කාලය, සමාජය, තාක්ෂණය, පහසුකම්, රට, යුගය යනාදී කිසිවක් බලනොපායි. ගං දියට වැටුණ භික්ෂුව ගසා ගෙන යද්දී දිවි ගලවාගන්නට තණ කොළ ගසක එල්ලී සිට එයත් අත්හලේ දුකුලාවක් සිදු විය හැකි බැවිනි. දිවි පරදුවට තබා විනය නයෙහි භික්ෂුව ක්‍රියාත්මක විය යුතු බව පෙළ පරිශීලනයෙන් උගත හැකි පාඩම යි. පැවිද්දේ දී ආචාර්ය තනතුර භාරගන්නේ පැවිදි ශිෂ්‍යයාට අවශ්‍ය කටයුතු ක්‍රියාත්මක කරන අදහසිනි. එහි දී ආචාර්යවරයා “පතිරූපං” යනුවෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ එකී වගකීම තමා භාරගන්නා යන්න හැඟවීමට යි. එකී ආචාර්ය භූමිකාවේ වගකීම හා ඒවා නිසි සේ ක්‍රියාත්මක කිරීමට නම් ප්‍රතිබලසම්පන්න භික්ෂුවක විසින් ම මෙම ආචාර්ය පදවිය භාරගත යුතු බව බුද්ධ නියමය යි. එය උපසම්පදාවේ දී ද එසේ ම ක්‍රියාත්මක වෙයි. ධර්ම උද්ග්‍රහණ, ධාරණ, සජ්ඣායන, සුත, ධ්‍යාන, සමාපත්ති, මගඵල ආදී අවස්ථාවන්හි දී

ක්‍රියාත්මක කරන්නේ ධර්මාවාර්‍යවරයා ය. නවක උපසම්පදාවට පත් වූ භික්‍ෂුව නිස්සය ග්‍රහණය කිරීමේ දී නිස දීම, නිස විවාරීම, නිස සමාදන් කරවීම, නිස ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණය කිරීම ආදී ක්‍රියාවන්හි දී ප්‍රමුඛ ව කටයුතු කරන්නේ නිස්සයාවාර්‍යන් වහන්සේ ය.

උපාධ්‍යාය යනු සසුනෙහි ප්‍රතිබල සම්පන්න භික්‍ෂුවකට හිමිවිය යුතු තනතුරකි. මෙහි දී වැදගත් වන්නේ ප්‍රතිබල සම්පන්න යනුවෙන් අර්ථවත් වන්නේ කුමක් ද යන්න යි. එය මහාවග්ගපාළියෙහි දක්නට ලැබෙන්නේ “ව්‍යත්තෙන පටිබලසම්පන්නෙන” යනුවෙනි. ව්‍යත්ත නම් මුළු විනය පිටකය අටුවා සහිතව වාවෝද්ග්‍රහණය කර තිබීම යි. එසේ නොමැති නම් යටත් පිරිසෙන් ඤාත්තිවතුන්ටකම්ම උපසම්පදා වාක්‍ය හෝ කටපාඩම්ව තිබීම යි. ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙනාති එත්ථ ව්‍යත්තො නාම යස්ස සාට්ඨකතං විනය පිටකං වාචුග්ගතං පවත්තති. තස්මිං අසති යස්ස අන්තමසො ඉදං ඤාත්තිවතුන්ටකම්මවාචාමන්තම්පි සුග්ගහිතං හොති. වාචුග්ගතං පවත්තති. තස්මිං අයම්පි ඉමස්මිං අත්ථෙ ව්‍යත්තො (සමන්තපාසාදිකා තතිය භාගය, 1916, 734). කර්මාවාර්‍යවරයා වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වන්නා ද එකී කාර්යේ දී ප්‍රතිබලසම්පන්න නොවීමට බලපාන හේතු කීපයක් විනයෙහි දක්වා ඇත. කාශශ්වාසශ්ලේශ ආදියෙන් ගිලන් වීම. ඕෂ්ට දන්ත ජ්වහා ආදියෙහි අසම්පත්තිය. පර්යාප්ති ධර්ම පුරුදු පුහුණු නොකිරීම. පද බ්‍යඤ්ජනානුකූල ව කර්ම වාක්‍ය දේශනා කිරීමට අසමත්වීම, සංව්‍යාන විව්‍යාන හේදය පිළිබඳ නොදැනීම යනාදිය යි. මේ අනුව, දේශනා කළ යුත්ත වෙනත් ආකාරයකට දේශනා කිරීම නිසා කර්මාවාර්‍යවරයා ද ප්‍රතිබලසම්පන්නයකු නො වෙයි. යො පන කාසසාසසෙම්භාදිනා වා ගෙලඤ්ඤෙන ඔට්ඨදන්තජ්වහාදිනං වා අසම්පත්තියා පරියත්තියං වා අකතපරිවයත්තා න සක්කොති පරිමණ්ඛෙලෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි කම්ම වාවං සාවෙනුං බ්‍යඤ්ජනං වා පදං වා හාපෙති අඤ්ඤථා වා වත්තබ්බං අඤ්ඤථා වදති අයං අප්පට්ඨලො (සමන්තපාසාදිකා තතිය භාගය, 1916, 734). කර්ම වාක්‍ය ප්‍රකාශනයේ දී සැලකිය යුතු ප්‍රධාන ම කාරණයක් වන්නේ උච්චාරණය සුද්ධිය නිවැරදි වීම යි. එයින් උපසම්පදාපේක්‍ෂකයාගේ සුතනිරවද්‍යතාව ඇති විය යුතු ය. මෙසේ සුතනිරවද්‍යතාව ඇති වීමට නම් නිවැරදි ලෙස කර්ම වාක්‍ය උච්චාරණය කළ යුතු ය. මේ අන්දමින් දේශනා නොකරන කර්මාවාර්‍යවරයා ප්‍රතිබලසම්පන්නයකු නො වේ. එයින් ප්‍රකාශ

වන්නේ උපසම්පදාව සිද්ධියට පත්නොවන බව යි. විනයාලංකාර ටීකාවේ දී ප්‍රතිබලසම්පන්න හික්කුවගේ අවශ්‍ය බව කියවෙන අවස්ථාවල දී දක්නට ලැබෙන්නේ ‘පටිබලං එකං හික්කුං’ යනුවෙනි. “එකං ව්‍යත්තං පටිබලං හික්කුං සඛිසෙන සම්මන්නාපෙන්වා තෙන ධම්මජ්ඣධසකෙන පාතිමොක්ඛුද්දෙසකං උපසඛිකමිත්වා එකංසං උත්තරාසඛිගං කරිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙන්වා එවමස්ස වචනියො” හික්කුණින්ගේ විනයකර්මාදී කටයුතුවල දී ද ප්‍රතිබලසම්පන්න හික්කුණියකගේ අවශ්‍ය බව වූල්ලවග්ගයේ හික්කුණික්ඛන්ධකයේ දී මෙසේ දක්වා ඇත. “තෙන ඛො පන සමයෙන සබ්බො හික්කුණිසඛිසො පචාරෙන්තො කොලාහලං අකාසි. හගචතො එතමන්ථං ආරොවෙසුං. අනුජානාමි, හික්ඛවෙ, එකං හික්කුණිං ව්‍යත්තං පටිබලං සම්මන්නිතුං හික්කුණිසඛිසස්ස අත්ථාය හික්කුසඛිසං පචාරතුං. එවඤ්ච පන, හික්ඛවෙ, සම්මන්නිතබ්බා. පඨමං හික්කුණිං යාවිතබ්බා, යාවිත්වා බ්‍යත්තාය හික්කුණියා පටිබලාය සඛිසො ඤාපෙනබ්බො” ඉන් පැහැදිලි වන්නේ ප්‍රතිබල සම්පන්න හික්කුවක් යනු රහස් සකල ආපත්තීන්හි වැඩ හිඳ ස්වකීය සාපත්තික බව ප්‍රකට නොකරන්නා නො වේ. ආපත්තීන්ට අදාළ පිළියම් සිදු කර ගැනීමට උත්සහවත් නොවන්නා නො වේ. ප්‍රතිබලසම්පන්නයා යනු හුදෙක් අනාපත්තික හික්කුව හෝ උත්සාහයෙන් යුක්ත ව ආපත්තිය ශුද්ධ කරගන්නා හික්කුව යි. උන් වහන්සේ සැබැවින් ම අනාපත්තිකර ය. උන් වහන්සේගේ පැවිද්ද හා උපසම්පදා සිද්ධියට පත්වී ඇත. උන් වහන්සේ කාය සාමග්‍රිය විනය කර්ම සිද්ධියට පත්වීමට හේතු වේ.

උපාධ්‍යාය තනතුර යනු විනයට අනුව යාවජීවික තනතුරක් නොවන බව පෙනේ. උපාධ්‍යායන් වහන්සේලා වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් සම්මත කොට තෝරා පත් කර ගැනීමක් අතීතයේ දී සිදු නො වූ බවට කරුණු හමු වේ. එහෙත් පශ්චාත් කාලීන ව සංඝ සමාජය සංස්ථාපිත ක්‍රමවේදයකට අනුව සකස් වූ කල්හි එහි පැවැත්මට මෙබඳු තනතුරු පත්කිරීම අවශ්‍ය වූ බව පැහැදිලි වේ.

උපාධ්‍යායවරයා පත් කර ගැනීමේ දී ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකාය කතිකාවතට අනුව සමසතලීසක් වස් අවශ්‍ය බව නිර්දේශිත ය. වස් ප්‍රමාණය සංස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයක් වුව ද එය පෙළ හා අටුවාවට අනුව එකම නිර්ණායකය හැටියට සැලකිය නො හැකි ය.

එහි දී වස් ප්‍රමාණය ඇති ඕනෑ ම ප්‍රතිබලසම්පන්න මනාස්ථවිරයන් වහන්සේ නමකට වුව ද එම වැදගත් ශාසනික තනතුරට පත්විය හැකි බැවිනි. උන් වහන්සේ විනය නය දන්නා අයෙකු විමන් විනයෙහි ක්‍රියාත්මක වන්නෙකු විමන් මෙහි ඇති වැදගත් ම කාරණය යි. ඤාත්ති චතුත්ථකම්මෝපසම්පදාවේ මූලාසනයෙහි ක්‍රියාත්මක වන උපාධ්‍යායවරයා උපසම්පදාව සිද්ධියට පත්වීමට බෙහෙවින් බලපායි. තනතුරෙන් උපාධ්‍යාය වුවත් විනය ශික්‍ෂා ගරුකත්වය නිසා ස්වකීය ක්‍රියාකාරකම හින නම් මෙහිදී අඩුපාඩුකම් සිදුවිය හැකි ය.

දළ්භිකම්මෝපසම්පදාවේ දී උපාධ්‍යායවරයෙකු පත්කරගැනීම අවශ්‍ය නො වේ. එහි දී සිදු වන්නේ කලින් උපසම්පදාවේ දී ක්‍රියාත්මක වූ උපාධ්‍යායවරයා සිහිපත් කර ගැනීම යි. දළ්භිකර්ම උපසම්පදාවේ දී ද සිදු වන්නේ ද උපසම්පදා කර්ම වාක්‍ය නැවත දේශනා කිරීම යි. මෙහි දී කර්ම වාක්‍ය දේශනා කිරීමේ දී “තිස්සස්ස උපසම්පදාපෙබ්බො” යන්න වෙනුවට “තෙනෙව උපච්ඡායෙන....” වශයෙන් ආදේශ කොට දේශනා කිරීම සිදු වේ.

බුද්ධ කාලයේ ඇතැම් විට උපාධ්‍යායවරයෙකුගෙන් තොර ව උපසම්පදා සිදු කළ අවස්ථා පිළිබඳ ව මහාවග්ගයේ කරුණු හමුවේ. එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ උපාධ්‍යායවරයෙකුගෙන් තොර ව උපසම්පදාව සිද්ධියට පත්නොවන බව නො වේ. කාරක සංඝයාට දුක්කටාපත්තියක් සිදු වන බව පමණි. තෙන බො පන සමයෙන හික්ඛු අනුපච්ඡායකං උපසම්පාදෙන්ති භගවතො එතමන්ථං ආරොවෙසුං. න හික්ඛවෙ අනුපච්ඡායකො උපසම්පාදෙන්තිබ්බො යො උපමස්පාදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්ස (මහාවග්ගපාළි i, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණ 2005, 222 පිටුව). සමන්තපාසාදිකාව මීට අර්ථකතන සපයමින් පවසන්නේ උපාධ්‍යායන් නොගෙන, උපාධ්‍යායන්ගෙන් විරහිත ව උපසම්පදා වූවෝ ධර්මයෙන් හෝ ආමිසයෙන් සංග්‍රහ නො ලබති. ඔවුන් පිරිහෙත්. නො වැඩෙත්. එහෙත් ඇතැම් ආචාර්යවරු මෙසේ පවසති. උපාධ්‍යායවරයෙකුගෙන් තොර ව යනු උපාධ්‍යායවරයෙකු නොගෙන උපසම්පදාවක් සිදු කිරීම නො වේ. ශික්‍ෂාපද පැනවූ තැන් පටන් මෙසේ උපසම්පදා කරන්නවුන්ට ආපත්ති වේ. කර්මය කෝප්‍ය නො වේ. ඇතැම්හු කෝප්‍ය වේ යැයි කියත්. සිද්ධියට පත් වේ යැයි කියත්. එය නොගත යුතු ය. ‘අනුපච්ඡායකං’ති උපච්ඡාය අගාභාපෙන්වා

සබ්බෙන සබ්බං උපජ්ඣායා විරහිතං, එවං උපසම්පන්නා නෙව ධම්මතො න ආමිසතො සංගහං ලභන්ති. තෙ පරිභායන්තියෙව න වඩ්ඩන්ති. 'න භික්ඛවෙ අනුපජ්ඣායකො'ති උපජ්ඣං අගාභාපෙන්වා නිරුපජ්ඣායකො න උපසම්පාදෙතබ්බො, 'ආපන්ති දුක්කටස්සා'ති සික්ඛාපද පඤ්ඤාත්තියො පට්ඨාය එවං උපසම්පාදෙන්තස්ස ආපන්ති, කම්මං න කුප්පති. කෙච්චි කුප්පතිති වදන්ති. තං න ගහෙතබ්බං. (සමන්තපාසාදිකා තනිය භාගය, 1916, 765) යනුවෙනි.

සංස්ථාව සුරැකීමට උපාධ්‍යාය හෝ මහෝපාධ්‍යාය තනතුරු පත්කිරීම අවශ්‍ය වේ. එහෙත් එකී තනතුරේ ගුණාත්මක අගය පවත්වාගැනීමට සුදුසු මහතෙරුන් වහන්සේලා ඊට පත්වීම වඩාත් වැදගත් වේ. උන් වහන්සේ වෝදනා පරෝපවාද විරහිත විනය නය දන්නා සීල වෘද්ධ, ගුණ වෘද්ධ, තපෝ වෘද්ධ උපසම්පදාව ආරක්ෂා කර ගත් දස වස් සපිරි භික්ෂුවක් විය යුතු යි. යාවජීව උපාධ්‍යාය තනතුරක් පිළිබඳ සඳහනක් විනය හා තදනුගත අට්ඨකථාවල දක්නට නැත. සාසනයේ ජීවය උපසම්පදාව යි. උපසම්පදාව සජීවී වන්නේ උපාධ්‍යායවරයා මත යි. උපාධ්‍යායවරයාගේ පිතෘ භූමිකාව බුදුරදුන්ගේ ප්‍රශංසාවට ලක්වුවකි. එය බුදුරදුන් ආණ මුඛයෙන් සිදු කළ දේශනයකි. එය ඉවතළා දැමිය නොහැකි පාටිපාටිගත වර්යා පද්ධතියකි. බුදුරදුන් දේශනා කළේ උපාධ්‍යාය හා සද්ධිවිහාරික යුගලයෙහි සුසංයෝග යෙන් සසුන් පිළිවෙත සංවර්ධනය වන බව යි. මේ නිසා ආරාමික දිවිය සාර්ථක වෙයි. වර්තමාන ආරාමික සංස්කෘතියේ ගැටලු ප්‍රශ්න ඇතිවීමෙහි ප්‍රබල සාධකයක් වන්නේ උපාධ්‍යාය හා සද්ධිවිහාරික යන දෙදෙනාගේ මනෝභාවයන් ය. ආරාමයේ සද්ධිවිහාරිකයා යනු උපාධ්‍යාය ග්‍රහණයෙහි ධම්ම විනය පුරුදු පුහුණු වන්නා ය. එහෙත් ඔහු නිදහස් ව නිවහල් ව සංවර්ධනය විය යුතු ය. උපාධ්‍යායන් වහන්සේ කෙරෙහි තමාගේ පියා වශයෙන් සලකා ආචාර සමාචාර වෘද්ධොපචාරයෙහි යෙදිය යුතු යි. "සද්ධිවිහාරිකෙන, හික්ඛවෙ, උපජ්ඣායමිති සම්මා වත්තතබ්බං" වත්පිළිවෙත් සිදු කිරීම මැනවින් කළ යුතු යි.

උදේම අවදි වී පාවහන් මුදා උතුරු සඵව ඒකාංශ කොට පොරවා දැහැටි දඩු පිරිනැමීම

මුව ධොවන වතුර දීම

ආසන පැනවීම

භාජනය පිරිසිදු කොට කැඳ වේනම් පිළිගැන්වීම

පරිභෝජිත භාජය පිරිසිදු කොට මුනින් නමා තැබීම

උපාධ්‍යයන් වහන්සේ නැගී සිටි කල්හි ආසන අකුලා තැබීම

ස්ථානය අපිරිසිදු නම් පිරිසිදු කිරීම

ආරාමයෙන් බැහැර වන්නේ නම් අන්තරාවාසකය දීම හා ඇඳ සිටි අන්තරාවාසකය පිළිගැනීම.

කාලස්වෙච්ච වුට්ඨාය උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා එකංසං උත්තරාසඛිගං කර්ත්වා දන්තකට්ඨං දාතබ්බං, මුඛොදකං දාතබ්බං, ආසනං පඤ්ඤපෙතබ්බං. සචෙ යාගු හොති, භාජනං ධොචිත්වා යාගු උපනාමෙතබ්බං. යාගුං ජීතස්ස උදකං දත්වා භාජනං පටිග්ගහෙත්වා නීචං කත්වා සාධුකං අප්පට්ඨංසන්තෙන ධොචිත්වා පට්ඨාමෙතබ්බං. උපජ්ඣායම්හි වුට්ඨිතෙ ආසනං උද්ධර්තබ්බං. සචෙ සො දෙසො උක්ඛාපො හොති, සො දෙසො සම්මජ්ජිතබ්බො. සචෙ උපජ්ඣායො ගාමං පට්ඨිතුකාමො හොති, නිවාසනං දාතබ්බං, පට්ඨිත්වාසනං පටිග්ගහෙතබ්බං, කායබන්ධනං දාතබ්බං, සගුණං කත්වා සඞ්ඝාට්ඨො දාතබ්බං, ධොචිත්වා පත්තො ස උදකො දාතබ්බො. සචෙ උපජ්ඣායො පච්ඡාසමණං ආකඞ්ඛති, තිමණ්ඩලං පට්ච්ඡාදෙන්තෙන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙත්වා කායබන්ධනං බන්ධිත්වා සගුණං කත්වා සඞ්ඝාට්ඨො පාරුපිත්වා ගණ්ඨිකං පට්ඨුඤ්චිත්වා ධොචිත්වා පත්තං ගහෙත්වා උපජ්ඣායස්ස පච්ඡාසමණෙන හොතබ්බං. නාතිදුරෙ ගන්තබ්බං, නාව්වාසන්තෙ ගන්තබ්බං, පත්තපරියාපන්තං පටිග්ගහෙතබ්බං. න උපජ්ඣායස්ස භණමානස්ස අන්තරන්තරා කථා ඔපාතෙතබ්බං. උපජ්ඣායො ආපත්තිසාමන්තා භණමානො නිවාරෙතබ්බො (මහාවග්ගපාළි i, 96).

මේවා උපජ්ඣාය වත්ත වගයෙන් සාසන ව්‍යාවහාරයෙහි ක්‍රියාත්මක විය යුතු අංග වේ. ඒවායේ ඇති වන්නේ අනෝන්‍ය බැඳීම සහ ගෞරවය යි. එයින් ආරාමික පරිසරය ප්‍රියමනාප තැනක් බවට පත් වෙයි. උපාධ්‍යාය සද්ධිවිහාරික සබැඳියාව නිසා ශාසනික

වගයෙන් පිය පුත් සබඳතාව දෙදරා නො යයි. කිසියම් ආකාරයට උපාධ්‍යායවරයාගේ සිතේ නොසන්සුන් බවක් ඇති වී නම් එහි දී පවා සද්ධිවිහාරිකයා කෙසේ ක්‍රියාත්මක විය යුතු ද යන්න පිළිබඳ ව බුදුරදුන් දේශනා කොට තිබේ. ඉදින් උපාධ්‍යායවරයාට ශාසනය කෙරෙහි නොඇල්මක් උපන්නේ නම් සද්ධිවිහාරිකයා උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වෙතත් තැනකට ගෙන යා යුතු යි. එසේ නැතිනම් වෙනත් මහතෙරුන් වහන්සේ නමක් අමතා ‘ස්වාමීනි අපේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වෙතත් තැනකට ගෙන යනු මැනවි.’ යි කීව යුතුයි. උපාධ්‍යායවරයා ගරු ඇවතකට පත් වූයේ නම් සද්ධිවිහාරිකයා විසින් පිරිවෙස් පිරීමට උත්සාහවත් කළ යුතු යි. උපාධ්‍යායවරයාට පිරිවෙස් දීමට සංඝයා උනන්දු කරවිය යුතු යි. සවෙ උපජ්ඣායස්ස අනභරති උප්පන්නා හොති, සද්ධිවිහාරිකෙන වූපකාසෙනබ්බො, ධම්මකථා වාස්ස කාතබ්බා. සවෙ උපජ්ඣායස්ස කුක්කුච්චං උප්පන්නං හොති, සද්ධිවිහාරිකෙන විනොදෙනබ්බං, විනොදාපෙනබ්බං, ධම්මකථා වාස්ස කාතබ්බා. සවෙ උපජ්ඣායස්ස දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති, සද්ධිවිහාරිකෙන විවෙචෙනබ්බං, විවෙචාපෙනබ්බං, ධම්මකථා වාස්ස කාතබ්බා, සවෙ උපජ්ඣායො ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්නො හොති පරිවාසා රහො, සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං, ‘කින්නු බො සංඝො උපජ්ඣායස්ස පරිවාසං දදෙය්‍ය. (මහාවග්ගපාලි i, බු. ජ. ත්‍රි. මු, 2005, 102).

සද්ධිවිහාරිකයාගේ විසින් උපාධ්‍යායන්වහන්සේ රැක ගැනීමට ක්‍රියාත්මක විය යුතු ආකාරය මෙයින් මනාකොට දක්වා තිබේ. උන් වහන්සේ මූලායපටිකස්සනයට සුදුසු වූයේ නම් ඒ සඳහා අවශ්‍ය පිලියම කිරීමට ද උත්සාහවත් විය යුතු ය. සවෙ උපජ්ඣායො ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්නෝ හොති පරිවාසාරහො සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං... සවෙ උපජ්ඣායො මූලායපටිකස්සනාරහො හොති සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං. කින්ති නු බො සඞ්ඝො උපජ්ඣායං මූලාය පටිකස්සෙය්‍යාති? (එම, 102). මානත් අවශ්‍ය නම් මානන ද සුදුසු අවස්ථාවේ දී අඛිභානනය ද කර විය යුතු ය. යම් හෙයකින් භික්ෂු ගණයා විසින් නිස්සය කර්ම, තජ්ජනීය කර්ම, පබ්බාජනීය කර්ම, උක්ඛෙපනීය කර්ම උපාධ්‍යායන්ට සිදු කරන්නට සැරසෙත් නම් එය ලඝු කරවා ගැනීමට හෝ සද්ධිවිහාරිකයා උත්සාහවත් විය යුතු ය. සවෙ උපජ්ඣායො මානත්තාරහො

හොති, සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං - කින්නි නු ඛො සඞ්ඝො උපජ්ඣායස්ස මානත්තං දදෙය්‍යාති. සචෙ උපජ්ඣායො අබ්භානාරහො හොති, සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං කින්නි නු ඛො සඞ්ඝො උපජ්ඣායං අබ්භෙය්‍යාති. සචෙ සඞ්ඝො උපජ්ඣායස්ස කම්මං කත්තුකාමො හොති තජ්ජනීයං වා නියස්සං වා පබ්බාජනීයං වා පටිසාරණීයං වා උක්ඛෙපනීයං වා, සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං කින්නි නු ඛො සඞ්ඝො උපජ්ඣායස්ස කම්මං න කරෙය්‍ය ලහුකාය වා පරිණාමෙය්‍යාති. කතං වා පනස්ස හොති සඞ්ඝෙන කම්මං තජ්ජනීයං වා නියස්සං වා පබ්බාජනීයං වා පටිසාරණීයං වා උක්ඛෙපනීයං වා, සද්ධිවිහාරිකෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං (මහාවග්ගපාලි i, ඛු. ජ. ත්‍රි. මු, 2005, 102).

උපාධ්‍යායවරයා සද්ධිවිහාරිකයා කෙරෙහි ද පෙරළා මනාකොට පැවතිය යුතු ය. එනම්, විමසීමෙන් අවවාද අනුශාසනා කිරීමෙන් සංග්‍රහ කළ යුතු ය.

සද්ධිවිහාරිකයාට අවශ්‍ය කරන පාත්‍රා සිවුරු පරිඡ්ඡාරාදිය ඔහුට කෙසේ ලැබෙන්නේ ද යන කාරණය පිළිබඳ ව විමසිය යුතු යි. ඒවා ලබා දීමට උත්සාහවත් විය යුතු යි.

සද්ධිවිහාරිකයා ගිලන් වූ විට අවශ්‍ය උවටැන් සිදු කළ යුතු යි.

උපාධ්‍යායවරයා කෙරෙහි සද්ධිවිහාරිකයා පිළිපදින්නේ යම් සේ ද සද්ධිවිහාරිකයා ගිලන් වූ විට උපාධ්‍යායවරයා ඔහු කෙරෙහි ඒ සියලු ආකාරයෙන් වත් පිළිවෙත් දැක්විය යුතු යි. (එම, පි. 106 -114).

මෙමගින් පැහැදිලි වන්නේ උපාධ්‍යාය හා සද්ධිවිහාරික සබැඳියාව විනයානුකූ මාවතක් ඔස්සේ හැර වෙනත් මාවතක් එකී සබැඳියාව නිර්මාණය වන්නට ඉඩක් නොමැති බව යි. සෑම පියවරක් ම නිර්මාණය වී ඇත්තේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වී ඇත්තේ විනය මත විම මෙහි ඇති වැදගත් ම කාරණය වෙයි. මෙහි සුවිශේෂීත්වය නම් උපාධ්‍යායවරයාට ස්වකීය සද්ධිවිහාරිකයා වෙනුවෙන් උක්තව දක්වන ආකාරයට කටයුතු කිරීමේ අවසර ද විනය මහාවග්ගපාලියේ දී ලබා දී තිබීම යි. සාසන පිළිවෙත හුදෙක් ආරාමික සංස්ථාගත දියුණුව නොව මානසික වූ පාරිශුද්ධත්වය යි. මෙම ප්‍රස්තුතයෙහි ලා සැලකූ විට

මහවග්ගපාලියේ උපාධ්‍යාය සද්ධිවිහාරික වන් තුළ නොගැලපේයයි කියා ඉවත දා හැකි එකදු වචනයක්වත් නැත. ධම්මපදවිධිකථාවේ එන සංසරක්ඛිතභාගිනෙය්‍ය වස්තුවේ දී උපාධ්‍යායවරයා කෙරෙහි සද්ධිවිහාරිකායා පවතින ආකාරය ආදර්ශ සම්පන්න ය.

උපාධ්‍යායවරයාගේ බලසම්පන්න බව ප්‍රකට වන්නේ නවක උපසම්පන්නයාට නිස සමාදන් කරවීමෙනි. නිස යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ පැවිද්දෙකු විසින් සිහියෙන් යුතුව ක්‍රියාත්මක විය යුතු කරුණු හතරක් පිළිබඳව යි. “නිස්සයා නං වසතීති නිස්සයො” (විනයාලංකාරටීකා, 98 පිටුව). නිස්සය ධර්ම හික්සුන්ට දේශනා කරන්නට හේතු වූයේ රජගහනුවර බමුණෙකු පැවිදි උපසම්පදාවීමෙන් පසු පිණ්ඩපාතය යැමේ මැලිබවක් දැක්වීම නිසා ය. පිණ්ඩපාත වාරිකාව උන් වහන්සේ ප්‍රතිකේෂ්ප කළහ. පිණ්ඩපාතය යාමට සිදුවන්නේ නම් තමා උපැවිදි වන බව ද වැඩි දුරටත් ප්‍රකාශ කළේ ය. එම බ්‍රාහ්මණ හික්සුව ප්‍රකාශ කළේ තමා කෑම සඳහා පැවිදි වූ බව යි. (මහාවග්ගපාලි i, 2005, 124 පිටුව). මේ හේතුව නිසා සතර නිස්සය ධර්ම හික්සුවට අනුදැන වදාරා තිබේ. “අනුජානාමි, හික්ඛවෙ, උපසම්පාදෙන්තෙන වන්නාරො නිස්සයෙ ආචික්ඛිතුං” (මහාවග්ගපාලි i, 2005, 124).

- 01. පිණ්ඩයාලොපහොජනං නිස්සාය පබ්බජ්ජා
- 02. පංසුකුලච්චරං නිස්සාය පබ්බජ්ජා
- 03. රුක්ඛමූලසෙනාසනං නිස්සාය පබ්බජ්ජා
- 04. පූතිමුත්තහෙසජ්ජං නිස්සාය පබ්බජ්ජා

(මහාවග්ගපාලි i, 2005, 126).

මෙම නිස්සය සමාදානයේ දී උපාධ්‍යාය ග්‍රහණයෙන් සිදු කළ යුතු යි. එය නිස ගැනීම වශයෙන් සසුන් ව්‍යවහාරයෙහි සඳහන්වෙයි. නිසි දීම සඳහා සුදුසු උපාධ්‍යායවරයා අවම වශයෙන් වස් දහයක්වත් සපිරි ප්‍රතිබලසම්පන්න හික්සුවක් වීම බුද්ධ නියමය යි. “අනුජානාමි හික්ඛවෙ ව්‍යක්තෙන හික්ඛුනා පටිබලෙන දසවස්සෙන වා අතිරෙක දසවස්සෙන වා උපසම්පාදෙතුං නිස්සයං දාතුං” (මහාවග්ගපාලි i, 2005, 154). වශයෙන් මේ කාරණය දැක්වේ. නිස දීමට හැකිවන්නේ වස් දහයක් හෝ අතිරෙක දස වසක් ඇති ව්‍යක්ත ප්‍රතිබලසම්පන්න

හික්‍ෂුන් වහන්සේට පමණි. උන් වහන්සේ නිස දීම පිළිබඳ උපාධ්‍යාය වෙයි. එය කෙතරම් බලසම්පන්න ද යන්න දැක්වෙන්නේ, ආචාර්යයන් වහන්සේ සම්පයේ නිස සමාදන් වූ සද්ධිවිභාරිකයා එකම ආරාමයේ වෙනාය වන්දනා කරන්නේ එකම ග්‍රාමයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ දකින්නේ ද එවිට ආචාර්යවරයා වෙත සමාදන් වී සිටි නිස සංසිදේ. මාර්ගයට පිළිපන්නේ හෝ අහසින් වැඩම කරන්නේ දුරතියාම දැක මේ මාගේ උපාධ්‍යායවරයා යැයි හඳුනාගන්නේ ද එසේත් නැතිනම් උපාධ්‍යායවරයා ධර්ම දේශනා කරන හඬ ඇත සිට අසා මේ මාගේ උපාධ්‍යායවරයා යැයි හඳුනා ගන්නේ ද එවිට ආචාර්යවරයා වෙත සමාදන් වී සිටි නිස සංසිදේ. සමන්තපාසාදිකාවේ සඳහන් උක්ත විග්‍රහයට අනුව ශාසනයේ උපාධ්‍යාය තනතුරේ ප්‍රබලත්වය ප්‍රකට වේ.

සසුනෙහි ඉතා බලවත් වූ තනතුරක් හැටියට උපාධ්‍යාය තනතුර හඳුන්වා දීමට පුළුවන. එබැවින් උපාධ්‍යාය තනතුර හිමිවිය යුත්තේ ව්‍යක්ත ප්‍රතිබලසම්පන්න මහතෙරුන් වහන්සේ නමකට පමණි. උන් වහන්සේ විශේෂයෙන් විනයෙහි ක්‍රියාත්මක වන්නෙකු විය යුතු ය. විනය නය දත්තෙකු විය යුතු ය. මේ අනුව උපාධ්‍යාය තනතුරේ ස්වභාවය වටහා ගත හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

සෝරත හිමි, වැලිවිටියේ, (2009). සංස්කෘත ශබ්දාර්ථවය, (ප්‍රථම භාගය) ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, මරදාන.

සිරිසුමංගල හිමි මඩිතියවල, (1965). පාලි සිංහල ශබ්ද කෝෂය, මහාවග්ගපාලි i, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණ (2005).

සමන්තපාසාදිකා, භේවාචිතාරණ මුද්‍රණ (1916).

විනයාලංකාරටිකා.

සමන්තපාසාදිකා තනිය භාගය, (1916). භේවාචිතාරණ මුද්‍රණය